

Sygn. akt II DSI 54/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Przesławski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Adam Tomczyński

Ławnik SN Wojciech Szczepka

przy udziale Pierwszego Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego prokurator Małgorzaty Nowak

po rozpoznaniu w Izbie Dyscyplinarnej na rozprawie w dniu 13 stycznia 2020 r.,
odwołania Prokuratora Krajowego od orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym z dnia 30 października 2018 roku, sygn. PK I SD (...) w sprawie A. R. - prokuratora Prokuratury Okręgowej w O. w stanie spoczynku

I. na podstawie art. 437 § 1 k.p.k. w zw. z art. 171 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze

1. zmienia pkt 1 orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym z dnia 30 października 2018 roku, sygn. PK I SD (...) w ten sposób, że przyjmuje za podstawę prawną orzeczenia art. 142 § 5 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze i za czyn opisany w pkt 1 wymierza obwinionemu karę nagany,

2. zmienia pkt 2 orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym z dnia 30 października 2018 roku, sygn. PK

I SD (...), w ten sposób, że przyjmuje za podstawę prawną orzeczenia art. 142 § 5 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze i za czyn opisany w pkt 2 orzeczenia wymierza obwinionemu karę upomnienia,

II. na podstawie art. 170 § 2 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze wymierza obwinionemu karę łączną nagany,

III. na podstawie art. 166 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze kosztami postępowania dyscyplinarnego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla (...) okręgu regionalnego wniósł o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej przeciwko A.R. prokuratorowi Prokuratury Okręgowej w O. w stanie spoczynku obwinionemu o to, że:

„I. w okresie od 28 listopada 2014 r. do 14 czerwca 2017 r. w Ł. nie dokonywał spłat należności w kwocie łącznej nie mniejszej niż 237006,23 zł wynikających z:

- umów kredytowych i pożyczek zawartych z (...) Bank w kwocie 75 642,68; B. Sp. z o.o. w kwocie 801,15; V. Sp. z o.o. w kwocie 625 zł; S. S.A w kwocie 658 zł; T. w kwocie 1416,83 zł; G. Sp. z o.o. w kwocie 2133,15; H. w kwocie 1533,32 zł, (...) Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w kwocie 590,34 zł , Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytową im (...) z/s w G. w kwocie 128 673,75 zł.
- zobowiązań wobec Spółdzielni Mieszkaniowej „P.” w Ł. w łącznej kwocie 8324,50 zł.
- zobowiązań podatkowych wobec Urzędu Skarbowego w Ł. na łączną kwotę 16668,05 zł.

co skutkowało skierowaniem przeciwko niemu pozwów o zapłatę i wydaniem przez sądy nakazów zapłaty oraz wystawieniem bankowych tytułów egzekucyjnych i wszczęciem łącznie 16 egzekucji niespłaconych należności poprzez zajęcie wynagrodzenia za pracę i zasiłku chorobowego, które to zachowanie pozostawało w sprzeczności z nakazem wynikającym z art. 44 ust. 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze i obecnie art. 96 § 2 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze, czym uchybił godności urzędu prokuratora, przy czym jego stan psychiczny ograniczał w stopniu znacznym zdolność do rozpoznania znaczenia czynów i pokierowania swoim postępowaniem - tj. o czyn z art. 137 § 1 ustawy Prawo o prokuraturze w zw. z art. 31 § 2 kk w zw. z art. 171 pkt 1 u.p.o.p (ustawa z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze - uwaga SN).

II. w okresie od 4 marca 2015 r. do 16 maja 2016 r. w O. nie poinformował prokuratora przełożonego o tym, że występował w charakterze strony w toczących się postępowaniach sądowych: I Co 861/(...), I Nc 978/(...), I Nc 25/(...), I Nc 685/(...), I Nc 1364/(...) Sądu Rejonowy w Ł.; VI Nc-e 1741483/(...), VI Nc-e 149220/(...), VI Nc-e 1890212/(...), VI Nc-e 2247527/(...), VI Nc-e 231606/(...), VI Nc-e 694463/(...) Sądu Rejonowego w Ł. - czym dopuścił się oczywistej i rażącej obrazy przepisów art. 47 ust. 3 ustawy o prokuraturze (ustawa z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze - uwaga SN) i obecnie art. 101 § 3 ustawy Prawo o prokuraturze (ustawa z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze - uwaga SN), przy czym jego stan psychiczny ograniczał w stopniu znacznym zdolność do rozpoznania znaczenia czynów i pokierowania swoim postępowaniem tj. o czyn z art. 137 § 1 ustawy Prawo o prokuraturze w zw. z art. 31 § 2 kk w zw. z art. 171 pkt 1 u.p.o.p. (ustawa z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze - uwaga SN)".

Orzeczeniem z dnia 30 października 2018 r., sygn. PK I SD (...), Sąd Dyscyplinarny przy Prokuratorze Generalnym uznał A. R. prokuratora Prokuratury

Okręgowej w O. w stanie spoczynku za winnego dwóch przewinień dyscyplinarnych polegających na tym, że:

I. w okresie od 28 listopada 2014 r. do 14 czerwca 2017 r., w Ł., nie dokonywał spłat należności w kwocie łącznej nie mniejszej niż 237006,23 zł wynikających z:

- umów kredytowych i pożyczek zawartych z (...) Bank w kwocie 75642,68 zł; B. Sp. z o.o. w kwocie 801,15 zł; V. Sp. z o.o. w kwocie 625 zł; S. S.A. w kwocie 658 zł; T. w kwocie 1533,32 zł; G. Sp. z o.o. w kwocie 2133,15; H. w kwocie 1533,32 zł; (...) Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w kwocie 590,34 zł; Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa im. (...) w G. w kwocie 128673,75 zł;
- zobowiązań wobec Spółdzielni Mieszkaniowej „P.” w Ł. w łącznej kwocie 8324,50 zł;
- zobowiązań podatkowych wobec Urzędu Skarbowego w Ł. na łączną kwotę 16668,05 zł

co skutkowało skierowaniem przeciwko niemu pozwów o zapłatę i wydanie przez sądy nakazów zapłaty oraz wystawieniem bankowych tytułów egzekucyjnych i wszczęciem łącznie 16 egzekucji niespłaconych należności poprzez zajęcie wynagrodzenia za pracę i zasiłku chorobowego, które to zachowanie pozostawało w sprzeczności z nakazem wynikającym z art. 44 ust. 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze i obecnie art. 96 § 2 ustawy - Prawo o prokuraturze, czym uchybił godności urzędu prokuratora, przy czym jego stan psychiczny ograniczał w stopniu znacznym zdolność rozpoznania znaczenia czynu i pokierowania swoim postępowaniem, tj. przewinienia dyscyplinarnego z art. 137 § 1 ustawy - Prawo o prokuraturze w zw. z art. 31 § 2 k, w zw. z art. 171 pkt 1 u.p.o.p. (ustawa z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze - uwaga SN),

II. w okresie od 12 stycznia 2015 r. do 24 listopada 2016 r. w O. nie poinformował prokuratora przełożonego, o tym, że występował w charakterze strony w toczących się postępowaniach sądowych sygn. I Nc 685/(...) i I Nc 1364/(...) Sądu Rejonowego w Ł. oraz VI Nc-e 1741483/(...), VI Nc-e 149220/(...) i VI Nc-e

694463/(...) Sądu Rejonowego w L., czym dopuścił się oczywistej i rażącej obrazy przepisu art. 47 ust. 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze, a od 4 marca 2016 r. art. 101 § 3 ustawy - Prawo o prokuraturze, przy czym jego stan psychiczny ograniczał w stopniu znacznym zdolność rozpoznania znaczenia czynu i pokierowania swoim postępowaniem, tj. przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 137 § 1 ustawy - Prawo o prokuraturze w zw. z art. 31 § 2 k.k. w zw. z art. 171 pkt 1 ustawy - Prawo o prokuraturze i w odniesieniu do każdego z nich przyjął, że stanowią one przewinienia dyscyplinarne mniejszej wagi, a następnie na podstawie art. 145 § 5 ustawy - Prawo o prokuraturze odstąpił od wymierzenia kary.

Odwołanie od powyższego rozstrzygnięcia wywiódł Prokurator Krajowy zaskarżając na podstawie art. 162 § 1 w zw. z art. 145 § 1 pkt 2 w zw. z art. 425 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 171 ust. 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. - Prawo o prokuraturze (Dz.U.2017.1767-j.t. z późn. zm.) wskazane orzeczenie na niekorzyść prokuratora A. R. w całości.

Na podstawie art. 427 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 438 pkt 1 i 4 k.p.k. w zw. z art. 171 pkt 1 u.p.o.p., zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

„I. obrazę prawa materialnego art. 145 § 5 ustawy - Prawo o prokuraturze poprzez niewłaściwe jego zastosowanie jako podstawy do odstąpienia od wymierzenia kary za każdy z przypisanych obwinionemu deliktów dyscyplinarnych, podczas gdy prawidłowo jako podstawa takiego rozstrzygnięcia winien być wskazany przepis art. 142 § 5 ustawy - Prawo o prokuraturze;

II. rażącą niewspółmierność kary polegającą na odstąpieniu od wymierzenia prokuratorowi A. R. kary dyscyplinarnej w sytuacji, gdy każde z przypisanych obwinionemu przewinień dyscyplinarnych charakteryzowało się wysokim stopniem społecznej, a w szczególności korporacyjnej szkodliwości, bowiem składało się z wielu zachowań mających miejsce w długim przedziale czasowym oraz nie realizowaniu przez takie rozstrzygnięcie wystarczająco celów kary, ze szczególnym uwzględnieniem celów zapobiegawczych”.

Na podstawie art. 437 § 1 i 2 k.p.k. i art. 456 k.p.k. w zw. z art. 171 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez wymierzenie A. R. - prokuratorowi Prokuratury

Okręgowej w O. w stanie spoczynku za pierwsze z przypisanych mu przewinień dyscyplinarnych kary dyscyplinarnej nagany zaś za drugie kary dyscyplinarnej upomnienia oraz orzeczenie kary nagany jako kary łącznej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odwołanie wywiedzione w niniejszej sprawie okazało się zasadne i jako takie spowodowało konieczność zmiany zaskarżonego rozstrzygnięcia w zakresie wymierzonej obwinionemu kary.

Na początku, nie można pominąć tego, że „istotą odwołania jest weryfikacja przez organ odwoławczy prawidłowości działania organu niższego rzędu, tak pod względem zasadności merytorycznej zastosowania danej instytucji jak i zgodności postępowania z przepisami prawa. Nie ulega wątpliwości, że odwołanie pełni także formę gwarancyjną, realizując fundamentalne zasady postępowania, takie jak rzetelność procesu i prawo do obrony” (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2019 roku, sygn. akt II DO 1/18, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2019 roku, sygn. akt II DSI 60/19).

Sąd Najwyższy w niniejszym postępowaniu uznał za uzasadniony podniesiony w punkcie II. odwołania zarzut rażącej niewspółmierności orzeczonej kary dyscyplinarnej, co doprowadziło do bezprzedmiotowości rozpoznawania zarzutu opisanego w punkcie I odwołania, z uwagi na reformatoryjny charakter wydanego przez Sąd Najwyższy wyroku, co spowodowało wyeliminowanie błędnej materialnoprawnej podstawy rozstrzygnięcia. Już w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, sąd pierwszej instancji stwierdził, że „w orzeczeniu dyscyplinarnym błędnie wskazano, jako podstawę odstąpienia od wymierzenia kary dyscyplinarnej, przepis art. 145 § 5 ustawy Prawo o prokuraturze, podczas gdy prawidłowo winien być powołany art. 142 § 5 ustawy Prawo o prokuraturze. To uchybienie w sposób oczywisty stanowi obrazę prawa materialnego”.

Na marginesie jedynie można podkreślić, że obraza prawa materialnego ma miejsce wówczas kiedy naruszona zostanie norma prawa materialnego powszechnie obowiązującego. Ustawodawca w przepisie art. 438 pkt 1 i pkt 1a kpk wprost wskazał, że sąd odwoławczy uchyla lub zmienia zaskarżone orzeczenie

w przypadku stwierdzenia obrazy przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu albo obrazy przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w pkt 1, chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu. Nie można, w ocenie Sadu Najwyższego, pominąć tego, że aby skutecznie podnieść zarzut obrazy prawa materialnego, konieczne jest stwierdzenie, że ma ona charakter samoistny, to znaczny skarżący nie kwestionuje dokonanych przez sąd ustaleń faktycznych. Jak zasadnie wskazano w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2019 roku, sygn. akt V KK 108/18: „zarzut ten (obrazy prawa materialnego – uwaga SN) można skutecznie postawić jedynie wtedy, gdy podnoszący go w środku zaskarżenia nie kwestionuje ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, a wyłącznie podważa trafność oceny prawnej czynu poddanego subsumcji ustalonych faktów pod dany przepis prawa materialnego (albo też nie zgadza się z dokonaną przez sąd wykładnią tego przepisu)”.

Naruszenie prawa materialnego, o którym mowa w art. 438 pkt 1a może przybrać dwojaką postać. Po pierwsze sąd rozstrzygający sprawę może w sposób nieprawidłowy zastosować lub w ogóle pominąć określone reguły wykładni prawa, dopuszczając się tym samym obrazy prawa materialnego w postaci błędnej wykładni. Po wtóre, obraza ta może polegać wadliwym zastosowaniu lub niezastosowaniu przepisów prawa o charakterze stanowczym, to znaczy takich, które nakładają na sąd obowiązek nie zaś możliwość ich zastosowania. W sytuacji zatem, gdy ustawodawca stworzył sądowi jedynie możliwość zastosowania określonego przepisu, nie można skutecznie postawić zarzutu obrazy prawa materialnego.

W punkcie II. odwołania Prokurator Krajowy zarzucił rażąco niewspółmierność rozstrzygnięcia, wskazując, że każde z przypisanych obwinionemu przewinień dyscyplinarnych charakteryzowało się wysokim stopniem społecznej, a w szczególności korporacyjnej szkodliwości, bowiem składało się z wielu zachowań mających miejsce w długim przedziale czasowym. W konsekwencji, w ocenie skarżącego, orzeczenie pierwszej sądu instancji nie realizowało wystarczająco celów kary, ze szczególnym uwzględnieniem celów zapobiegawczych.

Przechodząc do analizy wskazanego uchybienia, Sąd Najwyższy w pierwszej kolejności podkreśla, że „rażąca niewspółmierność kary zachodzi wówczas, gdy *prima facie* widać znaczącą, wyraźną i oczywistą dysproporcję między karą wymierzoną a karą sprawiedliwą. W judykaturze Sądu Najwyższego podnosi się, że <<pojęcie rażącej niewspółmierności kary oznacza znaczną, wyraźną i oczywistą, a więc niedającą się zaakceptować dysproporcję między karą wymierzoną a karą sprawiedliwą (zasłużoną). Należy dodać, że przesłanka rażącej niewspółmierności kary jest spełniona tylko wtedy, gdy na podstawie ustalonych okoliczności sprawy, które powinny mieć decydujące znaczenie dla wymiaru kary, można przyjąć, iż zachodzi wyraźna różnica między karą wymierzoną a karą, która powinna zostać wymierzona w wyniku prawidłowego zastosowania dyrektyw wymiaru kary oraz zasad ukształtowanych przez orzecznictwo>> (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2019 roku, II DSI 71/18, LEX nr 2632306). Nie można zatem pominąć tego, że w tym przypadku chodzi o różnicę zasadniczej natury, oczywistą, rzucającą się w oczy i niedającą się zaakceptować nieproporcjonalność kary orzeczonej w stosunku do kary sprawiedliwej, zasłużonej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2019 roku, sygn. akt II DSI 31/19, Legalis nr 1892880)” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 2019 roku, sygn. akt II DSI 6/19, LEX nr 2688899).

Przed przystąpieniem do szczegółowej analizy zasadności podniesionego przez skarżącego zarzutu w zakresie rażącej niewspółmierności orzeczonej kary dyscyplinarnej, w pierwszej kolejności należy odnieść się do wzorcowej powinności zachowania każdego przedstawiciela zawodu prawniczego, w tym prokuratora. W najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się bowiem, że „od każdej osoby wykonującej zawód związany z ochroną prawną, wymaga się ponadstandardowego sposobu postępowania, tak w życiu zawodowym jak i prywatnym” (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2019 r., sygn. akt II DSI 31/19, Legalis nr 1892880). W ocenie Sądu Najwyższego, konieczne jest także odwołanie się do aksjologicznej treści pojęcia samego człowieczeństwa i wynikających z niego norm, których przedmiotem jest postępowanie człowieka wobec samego siebie, do innych ludzi, świata przyrody i jego sfery duchowej.

Nie można dokonać oddzielenia sfery zawodowej i prywatnej człowieka, bowiem wówczas popadłby w wewnętrzny, nierozwiązywalny ze swej istoty konflikt.

W kontekście postępowania dyscyplinarnego, które w znacznej mierze odnosi się do etycznej oceny zachowania danego podmiotu, nie można, w ocenie Sądu Najwyższego, dokonać rozdzielenia aktywności zawodowej związanej od prywatnej, a tym samym niedopuszczalne i niemożliwe jest zawężanie przedmiotu postępowania dyscyplinarnego jedynie do jednej sfery aktywności człowieka. Można także zauważyć, że zachowanie przedstawiciela zawodu prawniczego wpływa na postrzeganie przez społeczeństwo danej korporacji, a w konsekwencji także całego wymiaru sprawiedliwości, niezależnie od tego czy jest ono podejmowane w sferze zawodowej czy ogranicza się do aktywności prywatnej.

Nie można zatem pominąć, że „minimalnym wymaganym standardem zachowania jest postępowanie w zgodzie z zasadami godności zawodu i przepisami prawa. Każde bowiem zachowanie przedstawiciela zawodu prawniczego, niezależnie od tego czy jest to sędzia czy prokurator lub przedstawiciel wolnego zawodu prawniczego, które poddawane jest ocenie pod względem odpowiedzialności dyscyplinarnej, powinno być przede wszystkim oceniane przez pryzmat wpływu na autorytet i zaufanie społecznego danego zawodu prawniczego, a konsekwencji także całego wymiaru sprawiedliwości (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2019 r., sygn. akt II DSI 41/18)” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 2019 roku, sygn. akt II DSI 21/18).

W każdym przypadku, w postępowaniu dyscyplinarnym dotyczącym prokuratorów, przy wymiarze kary powinno się brać pod uwagę dyrektywy wymiaru kary wynikające z art. 53 kk, bowiem na podstawie art. 171 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze norma ta znajduje w tymże postępowaniu odpowiednie zastosowanie. W literaturze przedmiotu wskazuje się, że „ustawodawca sformułował cztery dyrektywy ogólne sądowego wymiaru kary. Są to: 1) dyrektywa współmierności kary do stopnia winy sprawcy nakazująca sądom baczyć, aby jej dolegliwość nie przekraczała ustalonego stopnia winy; 2) dyrektywa współmierności kary do stopnia społecznej szkodliwości czynu;

3) dyrektywa prewencji indywidualnej nakazująca branie pod uwagę celów zapobiegawczych i wychowawczych, które kara ma osiągnąć w stosunku do skazanego; 4) dyrektywa prewencji ogólnej o charakterze pozytywnym nakazująca wzięcie pod uwagę potrzeb w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa” (R.A. Stefański (red.), Kodeks karny. Komentarz, Legalis 2018).

Każdorazowo zatem sąd dyscyplinarny wymierzając karę dyscyplinarną zobowiązany jest wziąć pod uwagę wszelkie okoliczności podmiotowe i przedmiotowe, które wpływają na jej wymiar, tak obciążające jak i łagodzące, z uwzględnieniem dyrektyw wymiaru kary, określonych w Kodeksie karnym. W ocenie Sądu Najwyższego, do prokuratura, nie może mieć zastosowania standard tzw. przeciętnego obywatela, co wynika przede wszystkim z jego wiedzy, doświadczenia i innych cech związanych z jego statusem (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2016 roku, sygn. akt SNO 73/15, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 roku, sygn. akt SNO 70/15). Nie można zapominać, że kara dyscyplinarna winna spełniać kryteria proporcjonalności pomiędzy popełnionym przewinieniem dyscyplinarnym, a nałożoną dolegliwością.

W ocenie Sądu Najwyższego, istotne znaczenie ma także szkodliwość korporacyjna, którą w orzecznictwie definiuje się jako „skutki, które wynikają z postępowania danego podmiotu w sposób sprzeczny z przyjętą wzorcową powinnością zachowania dla korporacji, do której należy. Wyznaczając jej rozmiar należy odnieść się między innymi do czynników podmiotowych dotyczących danej osoby, a więc przeżyć psychicznych towarzyszących popełnieniu przewinienia dyscyplinarnego, mających istotne znaczenie dla jego oceny prawnej” (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2019 roku, sygn. akt II DSI 31/18, LEX nr 2642152).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt analizowanej sprawy podzielić należy stanowisko wyrażone w wywiedzionym przez Prokuratora Krajowego odwołaniu, że odstąpienie przez Sąd Dyscyplinarny przy Prokuratorze Generalnym od wymierzenia kary, stanowi rozstrzygnięcie rażąco niewspółmierne. Sąd Najwyższy podziela przy tym stanowisko wyrażone przez inny skład tego Sądu, że „w przypadku odstąpienia od wymierzenia kary, zarzut jej rażącej niewspółmierności jest niedopuszczalny, skoro nie została ona wymierzona.

W utrwalonym w praktyce orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się jednak, że takie rozstrzygnięcie mieści się w sferze rozstrzygnięcia o karze, co oznacza dopuszczalność jego zaskarżenia z czwartej podstawy odwoławczej - art. 438 pkt 4 k.p.k. (zob. wyroki SN: z dnia 29 sierpnia 2003 r., WA 37/03, OSNwSK 2003/1/1871, z dnia 29 sierpnia 2003 r., SNO 4/09, LEX nr 725086). W takim wypadku wystąpienie wskazanych wyżej dysproporcji, w tym należytej realizacji celów zapobiegawczych i wychowawczych kary w kontekście stopnia społecznej szkodliwości przypisywanego przewinienia dyscyplinarnego, należy analizować między zapadłym rozstrzygnięciem o odstąpieniu od wymierzenia kary a ewentualnym ukaraniem sprawcy” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2017 roku, sygn. akt SDI 70/17).

Ad casum Sąd Najwyższy za prawidłowe uznał przyjęcie przez sąd pierwszej instancji, że czyny zarzucane obwinionemu stanowią przewinienia mniejszej wagi. Nie kwestionował tego także skarżący, czemu dał wyraz na stronie 6 odwołania. W ocenie sądu odwoławczego w prawidłowy sposób dokonano ustaleń faktycznych, zgodnie z wymaganiami wynikającymi z przepisów proceduralnych gromadząc i oceniając materiał dowodowy, z którego jednoznacznie wynika, co zresztą zostało stwierdzone przez sąd pierwszej instancji, że obwiniony dopuścił się przewinienia dyscyplinarnego w postaci oczywistego i rażącego naruszenia przepisów prawa. Podkreślić należy, że ustalenia te nie były przedmiotem zarzutu, pozostają zatem bezsporne. Zasadnie, biorąc pod uwagę przedstawioną opinię biegłych, sąd *meriti* stwierdził, że czyny popełniono w warunkach określonych w art. 31 § 2 kk.

Nie można zgodzić się z twierdzeniem sądu pierwszej instancji, wyrażonym na stronie 27 uzasadnienia (w odniesieniu do pierwszego z zarzucanych czynów, stwierdzając przy tym na stronie 31, że zachowują one także aktualność do drugiego z czynów), że: „samo prowadzenie postępowania dyscyplinarnego było już wystarczającą uciążliwością dla obwinionego. Stwierdzenie jego winy powoduje zaś wskazanie innym prokuratorom, że brak spłaty zobowiązań stanowi przewinienie dyscyplinarne”.

Sąd Najwyższy podziela pogląd wyrażony przez skarżącego, że adekwatnymi karami dyscyplinarnymi, przy uwzględnieniu, że czyny obwinionego

stanowią przewinienia mniejszej wagi, będą odpowiednio kara nagany za pierwszy z czynów oraz kara upomnienia za drugi z zarzucanych mu czynów. Z przepisu art. 142 § 5 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze jednoznacznie wynika, że w przypadku przewinienia dyscyplinarnego lub wykroczenia mniejszej wagi sąd dyscyplinarny może odstąpić od wymierzenia kary. Wykładnia tego przepisu, w ocenie Sądu Najwyższego, nie budzi wątpliwości, w tym znaczeniu, że odstąpienie od wymierzenia kary jest jedynie fakultatywnym uprawnieniem sądu dyscyplinarnego, pozostającym w ramach uznania sędziowskiego stosowanym w realiach konkretnej sprawy. *A contrario* nie ma przeszkód, aby sąd wymierzył obwinionemu wynikającą z ustawowego katalogu karę dyscyplinarną za popełnione przewinienie dyscyplinarne.

Wymierzając karę dyscyplinarną obowiązkiem sądu jest orzeczenie jej w granicach wynikających ze stopnia winy, a także uwzględniających stopień społecznej szkodliwości czynu. W przypadku konstrukcji procesowej przewinienia mniejszej wagi, stopień tej szkodliwości jest odpowiednio zmniejszony, co powinno mieć także przełożenie na wymierzoną karę. Nie można pominąć tego, że sąd obowiązany jest wziąć pod uwagę także cele zapobiegawcze i wychowawcze, które kara ma osiągnąć w stosunku do obwinionego oraz potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa. W przypadku zatem przewinienia mniejszej wagi sąd dyscyplinarny nie powinien odnosić się do kar najsurowszych, wynikających z katalogu sankcji dyscyplinarnych, lecz z uwagi na limitujący charakter winy i stopnia społecznej szkodliwości czynu wymierzyć *ad casum* łagodniejszą karę dyscyplinarną.

Podkreślić należy, że niespłacanie zobowiązań pieniężnych stanowi istotne naruszenia podstawowych zasad współżycia społecznego i norm prawnych, wyrażających się przede wszystkim w zasadzie *pacta sunt servanda*. Niewykonywanie ciążących na danym podmiocie zobowiązań, w sposób niezwykle widoczny okazuje lekceważący stosunek danej osoby do norm prawnych. Nie można pominąć tego, że rolą prokuratora jest stanie na straży praworządności. Zadaniu temu obwiniony nie sprostał, narażając przy tym samym na szwank wizerunek całej prokuratury, a w konsekwencji także wymiaru sprawiedliwości. Zachowania takie powinny spotkać się ze zdecydowaną reakcją dyscyplinarną.

W realiach przedmiotowej sprawy nie można pominąć także tego, że wobec obwinionego wszczęto w 16 sprawach egzekucje komornicze, co w ocenie Sądu Najwyższego, dodatkowo wpłynęło na szkodliwość korporacyjną wynikającą z popełnionego przezeń przewinienia. Mając na uwadze rozciągłość w czasie dokonywanych czynów, w tym stwierdzoną oczywistość i rażący charakter naruszeń, uzasadnione jest odwołanie się do kary nagany. W odniesieniu do naruszenia obowiązków informacyjnych przez obwinionego związanych z realizacją normy art. 101 § 4 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze, nakładającej na prokuratora obowiązek niezwłocznego zawiadomienia przełożonego o toczącym się postępowaniu sądowym, w którym występuje w charakterze strony lub uczestnika postępowania, Sąd Najwyższy uznał za właściwe wymierzenie kary upomnienia. Niewykonanie tego obowiązku przez obwinionego prokuratora A. R. nie budzi wątpliwości, w istotny sposób wpływając na wewnętrzne stosunki i wynikające z tego relacje w strukturze organizacyjnej prokuratury. W ocenie Sądu Najwyższego wymierzone obwinionemu kary spełniają w niniejszej sprawie kryterium adekwatności, a także w należyty sposób realizują funkcję ochronną i zapobiegawczą.

Odnieść się należy jeszcze do tego, że w przedmiotowej sprawie obwiniony dopuścił się popełnienia zarzucanych mu czynów w warunkach określonych w art. 31 § 2 kk. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli w czasie popełnienia przestępstwa zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania postępowaniem była w znacznym stopniu ograniczona, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary. Wykładnia tej normy nie budzi wątpliwości, i w ocenie Sądu Najwyższego przekłada się jednoznacznie na przyjęcie, że skoro sąd dyscyplinarny rozstrzygając o odpowiedzialności obwinionego popełniającego czyn w warunkach określonych w art. 31 § 2 kk ma fakultatywną możliwość nadzwyczajnego złagodzenia kary, to tym bardziej może, *a contrario*, w sposób merytoryczny wymierzyć obwinionemu okreśłą w ustawowym katalogu karę dyscyplinarną.

W orzecznictwie oraz literaturze przedmiotu wskazuje się, że: „ograniczona poczytalność nie stanowi okoliczności wyłączającej winę, sprawca działający w takim stanie ma zdolność do zawinienia, popełnia przestępstwo. Jest natomiast okolicznością umniejszającą winę. Obniża ona zatem stopień winy, co

w nawiązaniu do limitującej funkcji winy powinno znaleźć odbicie w wymiarze kary. Zasadnie wskazano w orzecznictwie: <<na stopień zawinienia wpływają wszelkie okoliczności, które decydują o zakresie swobody sprawcy w wyborze i realizacji zachowania zgodnego z prawem, a w tym możliwość rozpoznania znaczenia czynu, możliwość podjęcia decyzji zgodnej z prawem i możliwość faktycznego sterowania swoim postępowaniem. Stopień winy najściślej zależy od stanu poczytalności, a okoliczności sprawy nie wskazują, by którykolwiek z oskarżonych miał ją ograniczoną bądź zniesioną>> (wyr. SA w Lublinie z 16.1.2007 r., II AKa 350/06, KZS 2007, Nr 9, poz. 51)” (A. Grześkowiak, [w:] A. Grześkowiak (red.), K. Wiak (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Legalis 2019). W ocenie Sądu Najwyższego nie ulega zatem wątpliwości, że ograniczona poczytalność sprawcy winna mieć bezpośrednie odzwierciedlenie w wymiarze kary. Sąd dyscyplinarny rozstrzygając o odpowiedzialności dyscyplinarnej obwinionego winien zatem mieć na względzie ten podmiotowy aspekt popełnienia czynu. Na sądzie spoczywa obowiązek, aby wymierzona w danym stanie faktycznym kara spełniała kryterium adekwatności, nie może zatem przewyższać stopnia winy, który w wyniku popełnienia przewinienia dyscyplinarnego w warunkach określonych w art. 31 § 2 kk jest odpowiednio zmniejszony.

Ad casum, stwierdzenie, że czyny popełnione zostały w warunkach określonych w art. 31 § 2 kk miało bezpośrednie przełożenie na wymiar kary. Sąd Najwyższy zdecydował się odnieść jedynie do dwóch najlżejszych kar z katalogu kar dyscyplinarnych wymierzanych prokuratorom. Za pierwszy z zarzucanych obwinionemu czynów, który jednoznacznie wskazuje na lekceważenie podstawowych zasad prawa prywatnego, a przez to znacząco wpływa na społeczne postrzeganie prokuratury, a w konsekwencji całego wymiaru sprawiedliwości, Sąd Najwyższy wymierzył obwinionemu karę nagany. Jest to kara spełniająca kryteria adekwatności i nie przekracza, w ocenie Sądu Najwyższego, stopnia winy. Zaznaczyć należy, że kara ta została odpowiednio zmieszona, mając na uwadze stopień winy obwinionego. Podkreślić należy że zachowanie, w którym konsekwentnie, w sposób ciągły, na przestrzeni kilku lat, nie wykonuje się przyjętych na siebie zobowiązań, powinno spotkać się ze zdecydowaną reakcją dyscyplinarną, jako czyn uchybiający godności zawodu. Za drugi z zarzucanych

czynów Sąd Najwyższy orzekł karę upomnienia. Okoliczności popełnienia czynu nie budzą wątpliwości, zaś brak realizacji w przedmiotowej sprawie przez obwinionego ustawowego obowiązku informacyjnego, pozostaje faktem bezsprzecznym. Kara upomnienia jest najłagodniejszą karą dyscyplinarną. Sąd Najwyższy, biorąc pod uwagę okoliczności popełnienia przewinienia dyscyplinarnego przez obwinionego, stwierdza, że jest to dolegliwość, która w odpowiedni sposób zrealizuje cele wychowawcze oraz prewencyjne, będąc przy tym wyraźnym sygnałem, że każde zaniechanie wypełnienia ustawowego obowiązku spotka się z odpowiednią reakcją sądu dyscyplinarnego.

Za popełnione przewinienia dyscyplinarne Sąd Najwyższy wymierzył obwinionemu, zgodnie z przepisem art. 170 § 2 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze, karę łączną nagany.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.